

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Cdo/24/2017
Identifikačné číslo spisu:	8105219841
Dátum vydania rozhodnutia:	14.09.2017
Meno a priezvisko:	JUDr. Emil Franciscy
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:8105219841.3

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Emila Franciscyho a sudkýň JUDr. Daniely Sučanskej a JUDr. Eleny Siebenstichovej, v spore žalobcov 1/ Ing. U. P., bývajúceho v V., zastúpeného spoločnosťou BENČÍK & PARTNERS ADVOKÁTSKA KANCELÁRIA, s.r.o., so sídlom v Prešove, Františkánske námestie č. 4, IČO: 36860441, 2/ MUDr. H. P., bývajúcej v V., prechodne v V., zastúpenej JUDr. Patrikom Holíngom, advokátom so sídlom v Košiciach, Hlavná č. 25, proti žalovaným 1/ Slovenskej sporiteľni, a.s., so sídlom v Bratislave, Tomášikova č. 48, IČO: 00151653, zastúpenej spoločnosťou Advokátska kancelária Mária Grochová a partneri s.r.o., so sídlom v Košiciach, Bočná č. 10, IČO: 36863017, 2/ U. S., bývajúcej v V., zastúpenej spoločnosťou HMG LEGAL, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Červeňova č. 14, IČO: 35885459, 3/ X. S., bývajúceho v V., zastúpenému spoločnosťou HMG LEGAL, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Červeňova č. 14, IČO: 35885459, 4/ Ing. H.U., bývajúceho v V., 5/ U.U., bývajúcej v V., o určenie neplatnosti záložnej zmluvy, vedenej na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 29 C 188/2005, o dovolaní žalobcu 1/ proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 8. septembra 2015 sp. zn. 13 Co 12/2014, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalovaní majú nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prešov (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 15. októbra 2013 č.k. 29 C 188/2005-1016 určil, že je neplatná zmluva č. XXX/XX uzavretá 3. mája 1996 žalovanou 1/ (ako záložným veriteľom) a žalobcami 1/ a 2/ (ako záložnými dlžníkmi) a žalovanými 4/ a 5/ o zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam v katastrálnom území V., ktoré sú zapísané na liste vlastníctva č. XXXX ako parcela č. XXX/X - zastavané plochy a nádvoria vo výmere XXX m² a na liste vlastníctva č. XXXX ako parcela č. XXX - zastavané plochy a nádvoria vo výmere XXX m² (ďalej len „sporná záložná zmluva“). Vychádzal z toho, že 3. mája 1996 uzavrela žalovaná 1/ (veriteľ) úverovú zmluvu č. XXX-XXXXXXX-XXX-XX/XXX-X (ďalej len „úverová zmluva“) s obchodnou spoločnosťou Opal, s.r.o. (dlžník), pričom návratnosť úveru bola zabezpečená zriadením záložného práva k označeným

nehnuteľnostiam v zmysle spornej záložnej zmluvy a tiež ručiteľskými vyhláseniami z toho istého dňa. Naliehavý právny záujem na požadovanom určení [§ 80 písm. c/ Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“)] vyvodil súd prvej inštancie z toho, že bez určenia neplatnosti spornej záložnej zmluvy by zostalo ohrozené vlastnícke právo žalobcov v dôsledku reálnej obavy, že on prídu pri výkone záložného práva. Na odôvodnenie výroku určujúceho neplatnosť spornej záložnej zmluvy súd prvej inštancie poukázal na to, že táto zmluva neobsahuje podrobnú a presnú úpravu podmienok predaja zálohu veriteľom priamo tretej osobe. V spornej záložnej zmluve nie je totiž vyjadrený spodný limit predajnej ceny, teda tzv. minimálna cena, ani podmienky, za ktorých sa táto cena stanoví. Zároveň v nej nie sú spôsobom dostatočne určitým upravené podmienky výkonu záložného práva prenajímaním založených nehnuteľností (absentuje podrobná úprava prenajímania predmetu zálohu, ceny prenájmu, spôsobu jej určenia a podmienok započítania výnosov z prenájmu na pohľadávku záložného veriteľa voči dlžníkovi z úverovej zmluvy). Z týchto dôvodov dospel súd prvej inštancie k záveru, že sporná záložná zmluva je absolútne neplatná jednak z dôvodu neurčitosti (§ 37 Občianskeho zákonníka), jednak z dôvodu rozporu so zákonom (§ 265 a § 299 Obchodného zákonníka).

2. Na odvolanie žalovaných 1/ až 5/ Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 8. septembra 2015 sp. zn. 13 Co 12/2014 napadnutý rozsudok zmenil tak, že žalobu zamietol. Na základe výsledkov ním zopakovaného dokazovania dospel k záveru, že sporná záložná zmluva obsahuje všetky podstatné náležitosti vyžadované zákonom (§ 151b Občianskeho zákonníka) a spôsobom jednoznačným a nezameniteľným označuje osoby záložného veriteľa, záložcov, primerane vymedzuje záloh a zabezpečenú pohľadávku. Podľa právneho názoru odvolacieho súdu právna úprava platná v čase uzavretia tejto zmluvy nevyžadovala, aby obsahovala presnú a podrobnú úpravu podmienok výkonu záložného práva k predmetu zálohu. To znamená, že aj prípadná absencia podrobnej úpravy podmienok výkonu záložného práva k zálohu v tejto zmluve nespôsobuje jej neplatnosť - také záložné právo je totiž možné vykonať v súlade s ustanoveniami všeobecne záväzných právnych predpisov upravujúcich výkon záložného práva (napríklad v súlade s ustanoveniami zákona č. 527/2002 Z.z. o dobrovoľných dražbách). Odvolací súd poukázal tiež na to, že pohľadávka zabezpečená záložným právom zakladá nárok záložného veriteľa na prednostné uspokojenie jeho pohľadávky v exekučnom konaní v prípade exekučnej dražby nehnuteľnosti podľa § 157 ods. 1 písm. c/ zákona č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti a o zmene a doplnení ďalších zákonov (Exekučný poriadok). Pripomenul tiež, že § 299 ods. 2 Obchodného zákonníka dáva možnosť záložnému veriteľovi pri výkone svojho záložného práva predat' založenú nehnuteľnosť aj iným vhodným spôsobom určeným v zmluve. Potreba presnej a podrobnej úpravy podmienok výkonu záložného práva v záložnej zmluve nie je podľa právneho názoru odvolacieho súdu vyžadovaná žiadnym právnym predpisom. Sporná záložná zmluva v čl. IV/1 dostatočne jasne stanovuje spôsob určenia ceny priamo na základe znaleckého posudku (vo výnimočnom prípade za cenu určenú dohodou) a tiež spôsob a podmienky realizácie záložného práva (predajom na verejnej dražbe) alebo prenajímaním založenej nehnuteľnosti až do vyrovnania celej veriteľovej pohľadávky zabezpečenej spornou záložnou zmluvou. To znamená, že súd prvej inštancie nenáležite právne posúdil uvedené zmluvné ustanovenie a dospel k nesprávnemu záveru o absolútnej neplatnosti tejto zmluvy. Predmetný čl. IV/1 spornej záložnej zmluvy je určitý, zrozumiteľný, neodporujúci dobrým mravom, a preto aj platný. V ďalšom texte odvolací súd konštatoval, že súd prvej inštancie sa správne vyrovnal s dôvodmi neplatnosti úverovej zmluvy, preto len odkázal na dotknutú časť odôvodnenia prvoinstančného rozsudku (§ 219 ods. 2 O.s.p.). Pokiaľ žalobcovia uvádzali, že odstúpením od úverovej zmluvy došlo k zániku pohľadávky veriteľa vrátane záložného práva, odvolací súd poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 4 Obo 102/1999, v zmysle ktorého ak bola pohľadávka veriteľa vyplývajúca zo zmluvy o úvere zabezpečená záložným právom, odstúpením veriteľa od zmluvy o úvere záväzok záložného dlžníka nezanikol.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca 1/ dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z ustanovení § 237 písm. f/ O.s.p. a § 238 ods. 1 O.s.p. Podľa jeho názoru mu postupom súdu bola odňatá možnosť realizovať jeho procesné oprávnenia. Konkrétne namietol, že rozsudok odvolacieho súdu nemá náležitosti v zmysle § 157 ods. 2 O.s.p., je nedostatočne odôvodnený, a to až do tej miery, že je nepreskúmateľný. Podľa presvedčenia žalobcu 1/ je jeho dovolanie opodstatnené nielen

vzhľadom na túto procesnú vadu, ale tiež preto, lebo napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Poukázal na to, že úverová zmluva upravovala zabezpečenie pohľadávky úveru vo výške 7 200 000 Sk. Výkon práva žalovanej 1/ pri uzatváraní úverovej zmluvy a spornej záložnej zmluvy sa teda priechil dobrým mravom a princípu proporcionality (úver bol zabezpečený neprimerane vysokou sumou). Odvolací súd nesprávne posúdil otázku (ne)oddeliteľnosti časti právneho úkonu týkajúcej sa zriadenia záložného práva a podmienok predaja zálohu od právneho úkonu ako celku. Vo všeobecnosti platí, že neplatnosť záložnej zmluvy nespôsobuje zároveň neplatnosť úverovej zmluvy, preto pohľadávka z úverovej zmluvy môže byť uspokojená iným spôsobom. Podľa jeho názoru bolo postúpenie pohľadávky na žalovanú 2/ špekulatívne, v dôsledku čoho s pohľadávkou naďalej disponuje žalovaný 4/. Zopakoval, že záložná zmluva je neplatná (§ 37 a § 39 Občianskeho zákonníka v spojení s § 299 Obchodného zákonníka), lebo neobsahuje podrobnú úpravu podmienok výkonu záložného práva. Dovolateľ poukázal tiež na to, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu bol prijatý pomerom hlasov 2 : 1, pričom predseda senátu pripojil k rozhodnutiu tiež písomné vyjadrenie svojho odlišného názoru (v podstate sa stotožňujúceho so závermi súdu prvej inštancie). Z týchto dôvodov žiadal preto napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

4. Žalobkyňa 2/ sa vo vyjadrení k dovolaniu plne stotožnila so skutkovou a právnou argumentáciou žalobcu 1/.

5. Žalovaná 1/ vo vyjadrení k dovolaniu poukázala na to, že dovolateľ neuviedol žiadnu okolnosť, ktorá by mohla byť považovaná za procesnú vadu konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. Dovolateľ, tvrdiac vadu tejto povahy, v skutočnosti namieta nesprávne právne posúdenie veci. Napadnutý rozsudok má všetky náležitosti v zmysle § 157 ods. 2 O.s.p. Navyše, žalobcom 1/ namietanú nepreskúmateľnosť rozhodnutia nepovažuje stanovisko najvyššieho súdu R 2/2016 za dôvod zakladajúci vadu zmätočnosti. K námietke dovolateľa, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci, žalovaná 1/ uviedla, že prvoinštančný a odvolací súd posúdili všetky relevantné otázky takmer zhodne. Oba súdy sa odlišili len pri riešení otázok, či: a/ prípadná absencia bližšej zmluvnej úpravy spôsobov a podmienok výkonu záložného práva spôsobuje neplatnosť spornej záložnej zmluvy ako celku a b/ vymedzenie podmienok výkonu záložného práva v čl. IV/1 spornej záložnej zmluvy možno považovať za postačujúce. Podľa právneho názoru žalovanej 1/ má táto zmluva všetky náležitosti, ktoré vyžadoval právny poriadok v čase jej uzavretia. Žiadny právny predpis nevyžadoval, aby v nej bola obsiahnutá - ako jej podstatná náležitosť - dohoda o spôsobe a podmienkach výkonu záložného práva; základné spôsoby jej výkonu vyplývali priamo z právnej úpravy [predaj na verejnej dražbe podľa § 299 ods. 1 Obchodného zákonníka, prednostné uspokojenie pohľadávky záložného práva v exekučnom konaní podľa § 157 ods. 1 písm. c/ zákona č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok)]. Prípadná absencia zmluvnej úpravy nemohla preto záložnému veriteľovi brániť vo vykonaní záložného práva spôsobom, ktorý aproboval zákon. Otázka, či je postačujúca úprava „predaja z voľnej ruky“ v zmysle čl. IV/1 spornej záložnej zmluvy (ktorá je dostatočne určitá a konkrétna), má druhotný význam a z hľadiska platnosti tejto zmluvy ako celku je preto irelevantná. Odvolací súd v súlade s právnymi náhľadmi Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“), ktoré boli vyjadrené v jeho rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 242/2007, favorizoval výklad, so zreteľom na ktorý je v danom prípade správny záver o platnosti spornej záložnej zmluvy. Z týchto dôvodov žalovaná žiadala dovolanie zamietnuť a priznať jej náhradu trov dovolacieho konania.

6. Žalovaní 2/ a 3/ vo vyjadrení k dovolaniu uviedli, že žalobca 1/ z dôvodov účelových a neopodstatnených napadol vecne správne rozhodnutie odvolacieho súdu. V dovolaní sú zopakované len jeho argumenty z prvoinštančného a odvolacieho konania, pričom dovolacie dôvody sú uplatnené celkom nedôvodne. Žalobcovi 1/ nebola v konaní odňatá možnosť pred súdom konať. Napadnutý rozsudok je dostatočne odôvodnený a má náležitosti v zmysle § 157 ods. 2 O.s.p. Podľa názoru žalovaných 2/ a 3/ je správny právny záver odvolacieho súdu, podľa ktorého prípadná absencia podrobnej úpravy podmienok výkonu záložného práva v záložnej zmluve nezakladá jej neplatnosť, lebo záložné právo (aj bez zmluvného podkladu) možno vykonať spôsobmi upravenými v právnych predpisoch. Poukázali na to, že na súde prvej inštancie (pod sp. zn. 9 C 115/2012) prebieha medzi tými

istými účastníkmi ďalšie konanie, v ktorom ide o určenie, že záložné právo neexistuje. Z týchto dôvodov žiadali neopodstatnené dovolanie zamietnuť a priznať im náhradu trov dovolacieho konania.

7. Žalovaní 4/ a 5/ sa k dovolaniu písomne nevyjadrili.

8. Dovolanie bolo podané 2. decembra 2015. Podaním dovolania nastali právne účinky, ktoré právny poriadok spája s podaním dovolania.

9. Podľa prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2016, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa § 470 ods. 2 veta prvá CSP (ale) právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

10. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba zamietnuť.

11. Dovolanie je procesný úkon strany adresovaný súdu. Dovolateľ ním prejavuje vôľu vyvolať účinok spočívajúci v prelomení právoplatnosti napadnutého rozhodnutia, uskutočnení dovolacieho prieskumu a vydaní (pre dovolateľa) priaznivého rozhodnutia.

11.1. Dovolanie podané do 30. júna 2016, v prípade ktorého podľa vtedy účinnej právnej úpravy nebol daný dôvod ani pre zastavenie konania [napríklad vzhľadom na späťvzatie návrhu (§ 243b ods. 5 veta druhá O.s.p.) alebo nesplnenie osobitnej podmienky dovolacieho konania (§ 241 ods. 1 veta druhá O.s.p.) alebo pre nedostatok funkčnej príslušnosti dovolacieho súdu (§ 243c O.s.p. v spojení s § 104 ods. 1 O.s.p.)] ani pre odmietnutie dovolania [z niektorého dôvodu vyplývajúceho z ustanovenia § 243c O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. a/ až d/ O.s.p. (napríklad preto, lebo dovolanie bolo podané oneskorene alebo neoprávnenou osobou alebo proti rozhodnutiu, proti ktorému nebol tento opravný prostriedok prípustný)] vyvolalo procesný účinok umožňujúci a zároveň prikazujúci dovolaciemu súdu uskutočniť meritórny dovolací prieskum.

11.2. Tie dovolania podané do 30. júna 2016, v prípade ktorých bol podľa vtedy účinnej právnej úpravy daný dôvod na zastavenie dovolacieho konania alebo odmietnutie dovolania, tento procesný účinok nemali (porovnaj tiež I. ÚS 4/2011 a II. ÚS 172/03).

12. Zohľadňujúc vzájomnú koreláciu ustanovení § 470 ods. 1 CSP a § 470 ods. 2 CSP dovolací súd konštatuje, že nová právna úprava vychádza síce z princípu okamžitej aplikability procesnoprávných noriem (viď § 470 ods. 1 CSP), rešpektuje ale procesný účinok tých dovolaní uvedených v bode 11.1., ktorý zostal zachovaný aj po 30. júni 2016 (viď § 470 ods. 2 CSP). V dôsledku toho platí, že ustanovenia novej, od 1. júla 2016 účinnej, právnej úpravy o dovolaní a dovolacom konaní sa v prípade týchto dovolaní nemôže uplatniť v plnom rozsahu hneď od uvedeného dňa, v celej šírke a so všetkými dôsledkami. Úplná aplikabilita týchto ustanovení novej právnej úpravy sa uplatní až pri dovolaniach podaných od uvedeného dňa. Opačný záver by bol porušením právnej istoty a legitímnych očakávaní strán, lebo ten, kto konal na základe dôvery v platný a účinný zákon, nemôže byť vo svojej dôvere k nemu sklamaný (viď rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 36/1995).

13. Podľa právnej úpravy účinnej do 30. júna 2016 bolo dovolaním možné napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu iba vtedy, pokiaľ to zákon pripúšťal (viď § 236 ods. 1 O.s.p.). Dôvody prípustnosti dovolania proti rozsudku vymedzoval § 238 O.s.p. a proti uzneseniu § 239 O.s.p. Dovolanie bolo prípustné proti každému rozhodnutiu tiež vtedy, ak v konaní došlo k závažnejším procesným vadám uvedeným v § 237 ods. 1 O.s.p.

14. V danom prípade je dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvej inštancie. Prípustnosť dovolania proti tomuto rozsudku vyplývala z § 238 ods. 1 O.s.p.

15. Dovolateľ tvrdí, že v konaní mu bola odňatá možnosť pred súdom konať. Pod odňatím možnosti pred súdom konať sa v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. rozumel procesne nesprávny postup súdu znemožňujúci realizáciu procesných oprávnení účastníka konania, ktoré mu poskytoval O.s.p. [v zmysle § 18 O.s.p. mali účastníci v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd bol povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv - viď napríklad právo účastníka vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O.s.p.), nazerať do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O.s.p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O.s.p.), byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O.s.p.), na to, aby mu bol rozsudok doručený do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O.s.p.)].

16. Podľa presvedčenia dovolateľa došlo k vade zmätočnosti v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. tým, že napadnutý rozsudok je - ako uviedol - nedostatočne odôvodnený do tej miery, že je nepreskúmateľný. Už dávnejšia judikatúra najvyššieho súdu (R 111/1998) zastávala názor, že nepreskúmateľnosť rozhodnutia nezakladá zmätočnosť rozhodnutia a prípustnosť dovolania; nepreskúmateľnosť bola považovaná za vlastnosť (vyjadrujúcu stupeň kvality odôvodnenia) rozhodnutia súdu, v ktorej sa navonok prejavila (len) tzv. iná vada konania majúca za následok nesprávne rozhodnutie veci (viď ustanovenie § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). Vada tejto povahy nebola považovaná za dôvod zakladajúci prípustnosť dovolania. S tým názorom na podstatu a účinky predmetnej nesprávnosti sa stotožnil aj ústavný súd (pozri rozhodnutia sp. zn. I. ÚS 364/2015, II. ÚS 184/2015, III. ÚS 288/2015 a I. ÚS 547/2016). Na zásade, podľa ktorej nepreskúmateľnosť zakladá (len) „inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.“, zotrvalo aj zjednocujúce stanovisko R 2/2016, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Len výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku“. O taký prípad tu ale nejde. Z týchto dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že žalobca 1/ neopodstatnene namietal, že mu v konaní bola odňatá možnosť pred súdom konať (§ 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.).

17. Právna úprava účinná do 30. júna 2016 ukladala dovolaciemu súdu, aby (v prípade podania procesne prípustného dovolania) aj ex lege prihliadol na vady konania majúce za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 242 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). Pokiaľ žalobca 1/ v dovolaní namietal, že napadnutý rozsudok je nepreskúmateľný, dovolací súd zastával názor, že k tejto vade v konaní nedošlo. Odvolací súd v odôvodnení napadnutého rozsudku citoval ustanovenia, ktoré aplikoval a z ktorých vyvodil svoje právne závery; medziiným uviedol dôvody, so zreteľom na ktoré dospel k záveru o neopodstatnenosti tvrdenia žalobcu 1/ o dôvodoch zakladajúcich neplatnosť spornej záložnej zmluvy. Obsah spisu v ničom neopodstatňuje argumentáciu, že odvolací súd svoje rozhodnutie neodôvodnil spôsobom zodpovedajúcim zákonu. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa.

18. Dovolateľ zastáva názor, že ním podané dovolanie je opodstatnené preto, lebo - ako tvrdí - napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

18.1. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

18.2. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu spočíva napadnutý rozsudok na správnom závere o neopodstatnenosti určovacej žaloby žalobcu.

19. Do 30. júna 2016 bolo podľa § 80 O.s.p. možné žalobou uplatniť, aby sa rozhodlo najmä a/ o osobnom stave (o rozvode, o neplatnosti manželstva, o určení, či tu manželstvo je alebo nie je, o určení rodičovstva, o osvojení, o spôsobilosti na právne úkony, o vyhlásení za mŕtveho); b/ o splnení

povinnosti, ktorá vyplýva zo zákona, z právneho vzťahu alebo z porušenia práva; c/ o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem. Za určovací návrh (žalobu) v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p. považovala súdna prax aj (v danom prípade podanú) žalobu o určenie neplatnosti právneho úkonu. Právny záujem, ktorý bol podmienkou prípustnosti takejto určovacej žaloby, musel byť naliehavý. Pri skúmaní existencie naliehavého právneho záujmu išlo o posúdenie, či podaná žaloba predstavuje vhodne (účinne a správne zvolený) procesný nástroj ochrany žalobcovho práva, ktorým sa môže dosiahnuť odstránenie spornosti alebo neistoty práva. Najvyšší súd už v rozhodnutí sp. zn. 1 Cdo 91/2006 konštatoval, že nedostatok naliehavého právneho záujmu „predstavuje samostatný a prvoradý dôvod, pre ktorý určovací návrh nemôže obstať a ktorý sám osebe a bez ďalšieho vedie k zamietnutiu návrhu“ (podobné závery vyjadril najvyšší súd tiež v rozhodnutiach sp. zn. 3 Cdo 240/2006, 1 Cdo 13/2010, 3 Cdo 56/2011, 1 Cdo 324/2014, 3 Cdo 887/2015, 5 Cdo 345/2015, 8 Cdo 26/2016). Aj ústavný súd zaujal názor, podľa ktorého ak všeobecný súd dospeje k záveru, že naliehavý právny záujem nie je daný, vecnou stránkou podanej určovacej žaloby sa ďalej nezaoberá (II. ÚS 137/08).

20. K problematike existencie naliehavého právneho záujmu na určení neplatnosti záložnej zmluvy už najvyšší súd zaujal v minulosti právne závery. Napríklad v rozhodnutí sp. zn. 4 Cdo 89/2007 uviedol, že ani prípadné určenie neplatnosti záložnej zmluvy nemôže viesť k odstráneniu právnej neistoty žalobcu alebo k zamedzeniu ohrozenia jeho práva. Určením neplatnosti záložnej zmluvy nemusí byť bez ďalšieho postavené na isto, že vôbec nevzniklo záložné právo, a na druhej strane na základe platnej záložnej zmluvy nemusí vždy vzniknúť záložné právo k nehnuteľnostiam, aj keď bolo vložené do katastra nehnuteľností. Záložná zmluva nie je neplatná len preto, že nevznikla pohľadávka, ktorú má zabezpečovať záložné právo založené na tejto zmluve (napríklad preto, že nedošlo k uzavretiu zmluvy, podľa ktorej by mala pohľadávka vzniknúť, alebo preto, že takáto zmluva je neplatná a pod.). A aj keď je záložná zmluva platný právny úkon, záložné právo nevznikne, ak nevznikla pohľadávka, ktorú má záložné právo zabezpečovať. Vzhľadom na to, že určením platnosti alebo neplatnosti záložnej zmluvy sa nemôže vyriešiť celý obsah a dosah sporného právneho vzťahu medzi účastníkmi, nemôže byť na takomto určení naliehavý právny záujem v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p. Stav ohrozenia práva žalobcu alebo neistotu v jeho právnom postavení možno preto odstrániť len určením, či tu je alebo nie je záložné právo, prípadne, ak už došlo k realizácii záložného práva, určením, či tu je alebo nie je iné právo (napríklad vlastnícke).

21. Vec prejednávajúci dovolací senát sa v zhode so závermi vyjadrenými najvyšším súdom v rozhodnutí sp. zn. 4 Cdo 89/2007 stotožňuje s názorom, podľa ktorého žalobcom 1/ požadovaným určením neplatnosti spornej záložnej zmluvy sa nemôže odstrániť jeho právna neistota a vyriešiť celý obsah právneho vzťahu strán daného sporu. Žalobca 1/ preto nemal naliehavý právny záujem v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p. na ním požadovanom určení.

22. Pre úplnosť treba dodať, že v zmysle oznámenia Okresného súdu Prešov z 27. júla 2017 je na tomto súde pod sp. zn. 9 C 115/2012 vedené (dosiaľ neskončené) konanie, v ktorom sa žalobca Ing. U. P. proti žalovaným U. S. a X. S. domáha určenia, že záložné právo neexistuje.

23. Civilný procesný kódex účinný od 1. júla 2017 (viď § 449 ods. 1 CSP) dovolaciemu súdu umožňuje, aby vtedy, keď súdy správne zistili skutkový stav, zmenil rozsudok odvolacieho súdu spočívajúci na nesprávnom právnom posúdení veci. Pokiaľ uvedený procesný predpis dovolaciemu súdu umožňuje, aby svojím zmeňujúcim rozsudkom zasiahol do právneho stavu už nastoleného (deklarovaného) právoplatným rozhodnutím odvolacieho súdu, o to viac môže dovolací súd v prípade riadne zisteného skutkového stavu „potvrdiť“ odvolacím súdom už právoplatne nastolený (deklarovaný) stav tým, že zamietne dovolanie smerujúce proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorý je vo výroku vecne správny, nespočíva však na aplikácii toho ustanovenia, ktoré bolo pre právne posúdenie veci rozhodujúce.

24. Najvyšší súd konštatuje, že pre to, čo považuje v danom prípade za základ pre svoje rozhodnutie v dovolacom konaní (to znamená pre posúdenie okolností významných z hľadiska existencie naliehavého právneho záujmu žalobcu 1/ v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p.), boli skutkové zistenia súdov postačujúce.

25. So zreteľom na vyššie uvedené dospel dovolací súd k záveru, že žalobcom 1/ podané dovolanie síce vyvolalo procesný účinok umožňujúci uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu (§ 470 ods. 2 CSP v spojení s § 238 ods. 1 O.s.p.), výsledok najvyšším súdom uskutočneného dovolacieho prieskumu ale vedie k záveru, že jeho dovolanie je nedôvodné. Najvyšší súd preto dovolanie žalobcu 1/ zamietol podľa § 448 CSP.

26. Žalovaní boli v dovolacom konaní v plnom rozsahu úspešní (§ 255 ods. 1 CSP) a vznikol im nárok na náhradu trov konania. O nároku na náhradu trov rozhodol najvyšší súd podľa § 453 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP. O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia dovolacieho súdu samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

27. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.